

บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กับ ความรับผิดชอบการบังคับคดีในการอายัดเงิน หรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

University personnel in the autonomous universities with the liability of execution of money or claims freeze

ธนาชัย มาโนช¹ อวยชัย อิศรวิริยะสกุล^{2*}

Thanachai Manoch¹ , Auaychai Issaraviriyasakul^{2*}

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์และนำเสนอว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแต่ละประเภทได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงิน ตกอยู่ในความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 หรือไม่ประการใด เนื่องจากมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีบุคลากรหลายประเภทขึ้นอยู่กับนโยบาย รายได้ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง บุคลากรเหล่านั้น จึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาและวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานราชการ ที่สังกัดในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) และพนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างเงินรายได้มหาวิทยาลัย ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยที่เรียกชื่ออื่นใดที่จ้างจากเงินรายได้มหาวิทยาลัย ได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตกอยู่ในความรับผิดชอบจำนวนเงินรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาท หรือตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (3) และทำให้ทราบว่า การที่กฎหมายบัญญัติความคุ้มครองที่แตกต่างกัน เนื่องจากข้าราชการ ลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานราชการ ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพบางประการ ไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้อิสระ คงอาศัยรายได้จากเงินเดือนตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ซึ่งจะแตกต่างกับพนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างเงินรายได้ ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยที่จ้างจากเงินรายได้ที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพน้อยกว่า สามารถประกอบอาชีพอื่นได้อิสระกว่า ซึ่งไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ถึงแม้ว่าข้าราชการ ลูกจ้างส่วนราชการ พนักงานราชการ จะได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงิน อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีทั้งจำนวน แต่หากบุคคลเหล่านี้ ตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัว ให้จ่ายค่าเลี้ยงดูหรือค่าเลี้ยงชีพแก่สามี ภรรยาหรือบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตน หรือถูกศาลล้มละลายมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินนั้นจะตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีไม่แตกต่างจากบุคลากร

¹ ตำแหน่งนิติกร กองกฎหมาย มหาวิทยาลัยมหิดล

² ตำแหน่งนิติกรและตำแหน่งรองผู้อำนวยการกองกฎหมาย มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ Legal Officer, Legal Affairs Division, Mahidol University

² Legal Officer and Deputy director Legal Affairs Division, Mahidol University

* corresponding author: auaychai.iss@mahidol.ac.th

ประเภทอื่น ในการบังคับคดีนั้น หากเจ้าหน้าที่ประสงค์จะบังคับคดี โดยการยึดสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) และวรรคหนึ่ง (3) เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาต้องตรวจสอบสถานะของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีอายัดให้ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับคำร้องขออายัดทรัพย์สินแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด เมื่อมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้รับหมายแจ้งอายัดทรัพย์สินแล้ว ต้องตรวจสอบความถูกต้องในการอายัดนั้น หากเห็นว่าถูกต้องให้นำส่งเงินตามคำสั่งอายัดของเจ้าพนักงานบังคับคดี หากเห็นว่ามิใช่ข้อขัดข้องประการใด ให้รีบแจ้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อทราบโดยเร็ว ในส่วนลูกหนี้ตามคำพิพากษาแม้จะถูกอายัดทรัพย์สินแล้วก็ตาม แต่สามารถที่จะประนอมหนี้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้ หรืออาจยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อขอลดจำนวนเงินที่อายัดได้

คำสำคัญ: มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

Abstract

The aim of this article is to study, analyze and present that Does each category of personnel of autonomous universities has a protection not to be held liability of execution for the money or money claims according to the Civil Procedure Code section 302? As the autonomous universities have many categories of the personnel, according to the university policies and university revenues, therefore, the university personnel will reasonably got protected under the different type of law. The result of the study and analysis showed that the civil officer who works for an educational institute, government employee, and government officer those affiliated with an autonomous university will be protected not to be held liability of execution for the money or money claims according to the Civil Procedure Code section 302 clause 1 (2) and which of the university personnel will be protected not to be held liability of execution for the money or money claims not over than 20,000 Baht per month or according to the execution officer see as an appropriate amount according to the Civil Procedure Code section 302 clause 1 (3). The result also indicated that the law of protection protects their personnel in the different ways because civil officer, government employee and government officers' rights and freedom are somewhat limited; which not allow them to work freely for other jobs, the only way they could do is working and earning salary under the regulation accorded by the law. On the other hand, university staff, employee who were employed by university's income and performer in university or other synonyms hired by university income are less limited their rights and freedom than the first category. They are able to work more freely than those officers without any discrimination even some categories of the university personnel in the autonomous universities protect not to be held liability of execution for the money or money claims. However, if they become the debtor of the Juvenile and Family Courts and require to pay for the living allowance or the providence for their husband, wife or legitimate child or when the Bankruptcy Court have the order of control of property,

their money or money claims will be held under the liability of execution as same as the other university personnel. In a compulsory execution, if the creditor intends to execute by legal claim force according to the Civil Procedure Code section 302 clauses 1 (2) and (3). A creditor of the court has to investigate the debtor's court sentence status for requesting the execution officer to seize assets. After that, the execution officer will proceed by the authority of law. When the government university receives the warrant of seizure, the next process is to verify the accurate detail of the warrant. And if the warrant is valid, the government officer would deliver money to the enforcement officer. On the contrary, if the officer found out that the warrant is invalid, the government officer should inform the enforcement officer immediately. Despite the debtor of court has been seized assets by judgment, they can still reaching a compromise and negotiate with the creditor of the court or submit a petition to the execution officer to bargain amount of money seized assets.

Keywords: autonomous universities, not to be held liability of execution for the money or money claims

บทนำ

ผู้เขียนได้ทำการศึกษาบุคลากรแต่ละประเภทของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ความหมายของหน่วยราชการ คำพิพากษาของศาลฎีกา คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ทราบสถานะของบุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและทราบว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเป็นหน่วยราชการหรือไม่ รวมถึงสิทธิตามกฎหมายที่บุคลากรจะได้รับความคุ้มครอง ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่าบุคลากรประเภทใดได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของบุคลากรเหล่านั้นอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี จากการศึกษาและวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐประกอบไปด้วย ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างเงินรายได้ ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยที่เรียกชื่ออื่นใด (จ้างจากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย) ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับ 30) พ.ศ.2560 , ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 69 ก 6 กรกฎาคม 2560) ที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากสถานะบุคคล ข้อจำกัดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ ผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ทำให้รู้และสามารถที่จะอธิบายหรือตอบข้อซักถามถึงความคุ้มครองตามกฎหมายดังกล่าว ให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหรือผู้อื่นทราบได้ ประกอบกับนำมาเป็นข้อมูลติดต่อประสานงานกับเจ้าพนักงานบังคับคดี หากบุคลากรเหล่านั้นตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาและถูกอายัดเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินได้

ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) บัญญัติคุ้มครองเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา มิให้ตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี (ไม่ถูกอายัดทั้งจำนวน) ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการ และเงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือบำเหน็จที่หน่วย

ราชการได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

ในปี 2560 เอื้อน ขุนแก้ว ได้กล่าวถึง สิทธิเรียกร้องไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี คือเงินขวัญถุงตามพระราชกฤษฎีกา เงินช่วยเหลือผู้ซึ่งลาออกจากราชการก่อนเกษียณอายุ พ.ศ.2542 มาตรา 8 เงินเดือนของข้าราชการที่สะสมในกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1863/2545) เงินประจำตำแหน่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 มาตรา 50 วรรคห้า (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10444/2556) (น. 114-116)

ประจักษ์ พุทธิสมบัติ ได้กล่าวถึง สิทธิเรียกร้องไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี คือ เงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราว พ.ศ.2521 มาตรา 1 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2748/2522) เงินสะสมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเงินเดือนโดยหักเก็บไว้ทุกเดือน (คำพิพากษาศาลฎีกา 1381/2513) และเบี้ยเลี้ยงชีพเงินเดินทางและค่าเช่าที่พักตามพระราชกฤษฎีกา ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ.2518 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 554/2529) (ม.ป.ป. , น.285)

บทบัญญัตินี้คุ้มครองเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการมิให้ถูกอายัด เหตุที่เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตามที่กล่าวมาไม่ถูกอายัด เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการที่มีรายได้หลักมาจากเงินเดือนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น อันเนื่องมาจากถูกจำกัดสิทธิบางประการไม่ให้ประกอบอาชีพอื่น

ในขณะที่บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติคุ้มครองเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของพนักงานลูกจ้างหรือคนงานนอกจากที่กล่าวไว้ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) มิให้ตกอยู่ในความรับผิดชอบเป็นจำนวน

รวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาท หรือตามจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร (ไม่ถูกอายัดบางส่วน) ซึ่งบัญญัติความคุ้มครองไว้ต่างกัน

โดยที่บุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแต่ละแห่งมีหลายประเภท เนื่องจากแต่ละมหาวิทยาลัยมีโครงสร้าง นโยบาย และแหล่งที่มาของรายได้ต่างกัน จึงต้องศึกษาความเป็นมาของบุคลากรแต่ละประเภทว่า บุคลากรประเภทใดบ้างได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตกอยู่ในความรับผิดชอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) และบุคลากรประเภทใดได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตกอยู่ในความรับผิดชอบเป็นจำนวนจำกัดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (3)

บุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ประกอบด้วย

1. ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา
2. ลูกจ้างของส่วนราชการ
3. พนักงานราชการ
4. พนักงานมหาวิทยาลัย ประเภทได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณอุดหนุนทั่วไป (ประเภทอุดหนุนทั่วไป)
5. พนักงานมหาวิทยาลัย ประเภทได้รับเงินเดือนจากรายได้ของมหาวิทยาลัย (ประเภทเงินรายได้)
6. ลูกจ้างเงินรายได้
7. ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยที่เรียกชื่ออื่นใด (จ้างจากเงินรายได้มหาวิทยาลัย)

เมื่อทราบว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีประเภทใดบ้าง จะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ว่าบุคคลประเภทใดจะได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) หรือตาม 302 วรรคหนึ่ง (3) โดยพิจารณาได้ดังนี้

1. ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา และลูกจ้างของส่วนราชการ

ในปี 2540 คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2540 เห็นชอบแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ โดยปรับลดขนาดกำลังคนของหน่วยงานของรัฐให้ลดจำนวนกำลังคน ต่อมาคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังพลของภาครัฐมีมติลงวันที่ 5 เมษายน 2542 ให้ทบวงมหาวิทยาลัยจ้างพนักงานมหาวิทยาลัยทดแทนตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยที่เกษียณอายุราชการ รวมทั้งตำแหน่งว่างที่มีอยู่และที่จะว่างต่อไป ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2542 ให้มหาวิทยาลัยของรัฐจ้างลูกจ้างในลักษณะการจ้างพิเศษ ที่มีวาระการจ้างที่กำหนดเวลาชัดเจนแทนการบรรจุข้าราชการใหม่ และสำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับพนักงานตามสัญญาจ้างในอัตราข้าราชการไปพลางก่อน (เสถียร คามิศักดิ์ และคณะ, 2548, รายงาน การเปรียบเทียบการบริหารบุคคลระบบสัญญาจ้างพนักงานมหาวิทยาลัย/สถาบันของรัฐ, น. 4 - 5)

จากมติคณะรัฐมนตรีและมติคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังพลของภาครัฐดังกล่าว ส่งผลให้มหาวิทยาลัยของรัฐที่เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ยกเลิกรับข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการ เข้ามาบรรจุในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เมื่อมีผู้เกษียณราชการ ตำแหน่งและเงินเดือนนั้นจะเปลี่ยนเป็นตำแหน่งพนักงานมหาวิทยาลัยในตำแหน่งเริ่มบรรจุใหม่แทนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้มีบทบัญญัติให้ข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการสามารถเปลี่ยนสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยได้ ข้าราชการและลูกจ้างบางรายยังคงสถานะเป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการต่อไป อาจเพราะต้องการรักษาสิทธิและความคุ้มครองที่รัฐมอบให้ ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติให้คงสถานะความเป็นข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการและถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ในมหาวิทยาลัยใน

กำกับของรัฐ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ในการรับเงินเดือน ค่าจ้างและเงินอื่นใด มหาวิทยาลัยเบิกจ่ายจากเงินงบประมาณแผ่นดิน งบบุคลากรที่จ่ายในลักษณะเงินเดือนและค่าจ้างประจำ ใช้กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาหรือระเบียบกระทรวงการคลัง ดังนั้นข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการนั้นจึงได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2)

2. พนักงานราชการ

พนักงานราชการเกิดขึ้น จากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้นำระบบลูกจ้างสัญญาจ้างเดิมมาปรับปรุงรูปแบบการจ้างงานในหน่วยงานภาครัฐ ให้มีความหลากหลายและยืดหยุ่นมากขึ้น โดยเปลี่ยนชื่อจาก “ลูกจ้างสัญญาจ้าง” เป็น “พนักงานราชการ” (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, (ม.ป.ป.) : ออนไลน์)

รัฐได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ.2547 มาบังคับใช้ พนักงานราชการจึงถูกจ้างตามภารกิจของส่วนราชการ โดยมีสัญญาจ้างทุก 4 ปี บางหน่วยงานของรัฐจะจ้างพนักงานราชการแทนอัตราข้าราชการหรือแทนอัตราลูกจ้างที่เกษียณอายุราชการ เมื่อมหาวิทยาลัยของรัฐได้เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้มีบัญญัติเกี่ยวกับพนักงานราชการเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาและลูกจ้างของส่วนราชการ เช่น การเปลี่ยนสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย การบริหารงานบุคคลให้ถือว่ามหาวิทยาลัยเป็นส่วนราชการ การรับเงินเดือน ค่าจ้างผ่านมหาวิทยาลัยโดยเบิกจ่ายจากเงินงบประมาณแผ่นดิน เป็นต้น ดังนั้นพนักงานราชการ เปรียบเสมือนลูกจ้างตามสัญญาจ้างของรัฐ จึงถือเป็นลูกจ้างในหน่วยราชการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) ที่ได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

3. พนักงานมหาวิทยาลัย (ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป)

มีบทบัญญัติให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานราชการสามารถเปลี่ยนสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ในส่วนข้าราชการที่เปลี่ยนสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยจะมีสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยและเป็นข้าราชการบำนาญ จึงมีข้าราชการบางรายเปลี่ยนสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย อาจเพราะเห็นว่าได้รับสิทธิประโยชน์บางประการที่เหมาะสมกับตน เช่น ได้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้น และยังคงได้รับบำนาญ แม้บำนาญไม่ปรับเพิ่มขึ้นเท่ากับข้าราชการ และยังมีสิทธิได้รับสวัสดิการจากทางราชการ เช่นเดียวกับผู้ได้รับบำนาญตามกฎหมาย ส่วนลูกจ้างของส่วนราชการในทางปฏิบัติจะไม่ค่อยมีใครประสงค์เปลี่ยนสถานะเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย เนื่องจากเมื่อเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยแล้ว อาจไม่ได้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้นแบบข้าราชการ ไม่ได้รับสวัสดิการจากทางราชการเช่นเดิม ได้รับเพียงบำเหน็จเท่านั้น ส่วนพนักงานราชการในทางปฏิบัติ เมื่อมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จะไม่มีการต่อสัญญาจ้างพนักงานราชการ เนื่องจากรัฐไม่ได้จัดสรรงบประมาณในส่วนนี้มาให้ หากมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐใดประสงค์จะจ้างต่อมักจะจ้างบุคคลเหล่านั้น ให้เป็นพนักงานมหาวิทยาลัยจากเงินรายได้ของตนเอง

ดังนั้นพนักงานมหาวิทยาลัยประเภทนี้จึงมีที่มาด้วยกัน 2 ประการ

ประการที่ 1 ข้าราชการ ลูกจ้างของส่วนราชการ ที่เปลี่ยนสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย

ประการที่ 2 บุคคลที่ได้รับการบรรจุเข้ามาให้เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย

พนักงานมหาวิทยาลัยจะได้รับการคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) หรือ 302 วรรคหนึ่ง (3) พิเคราะห์ได้ดังนี้

3.1 พนักงานมหาวิทยาลัยถือเป็น

เจ้าหน้าที่ในหน่วยราชการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) หรือไม่ เมื่อดูตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มิได้ให้คำนิยามคำว่า “หน่วยราชการ” ไว้ โดยที่นิยามดังกล่าวไปปรากฏที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 มาตรา 4 นิยามคำว่า “หน่วยราชการ” หมายถึง กระทรวง ทบวง กรมหรือส่วนราชการที่เรียกอย่างอื่น แต่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ทบวง กรม

ขณะที่มติคณะรัฐมนตรีวันอังคารที่ 3 เมษายน 2550 ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้เห็นชอบตาม ก.พ.ร. เสนอการจัดโครงสร้างหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหารที่กำหนดประเภทหน่วยงานของรัฐ เป็น 4 ประเภท คือ 1 ส่วนราชการ 2 รัฐวิสาหกิจ 3 องค์การมหาชน 4 หน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ โดยระบุให้ส่วนราชการ คือ กระทรวง ทบวง กรม และกำหนดให้มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีฐานะเป็นองค์การมหาชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเฉพาะ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ , 2558 : 1 - 13)

เห็นได้ชัดว่า หน่วยราชการตามนิยาม มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.2552 กับส่วนราชการ ตาม ก.พ.ร. มีความหมายเดียวกันและได้แยกให้มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเป็นองค์การมหาชน ประเภท 3 ไม่เป็นส่วนราชการ จึงกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไม่เป็นหน่วยงานราชการ ดังนั้นพนักงานมหาวิทยาลัยจึงไม่ถือเป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างในหน่วยราชการ

3.2 ผู้เขียนได้ศึกษา ค้นคว้าคำ

พิพากษาของศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการอายัดเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของพนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ไม่ปรากฏว่ามีคำพิพากษาในเรื่องดังกล่าว คงมีเพียงคำพิพากษาที่เกี่ยวกับลูกจ้างการรถไฟแห่งประเทศไทย

ซึ่งถือเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.2494 ที่ไม่ขึ้นอยู่ในกระทรวง ทบวง กรมใดของรัฐ อันมีลักษณะคล้ายคลึงกับมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ ซึ่งก็คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2541/2545 โดยมีสาระสำคัญดังนี้ คดีสืบเนื่องจาก โจทก์ฟ้องขอให้จำเลย ซึ่งเป็นลูกจ้างการรถไฟแห่งประเทศไทยชดใช้เงิน ศาลชั้นต้นได้พิพากษาให้จำเลย ชำระเงินให้แก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ย โจทก์ได้ขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีอายัดเงินบำนาญที่จำเลยมีสิทธิได้รับ จากการรถไฟ ซึ่งการรถไฟได้หักเงินบำนาญของจำเลย ทุกเดือน ส่งให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีตามหมายอายัด ศาลชั้นต้น จำเลยยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนหมายอายัด เงินบำนาญ อ้างว่าเงินบำนาญของจำเลยไม่อยู่ในความ รับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ตามมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ปัจจุบัน มาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2)) ศาลชั้นต้นพิพากษายกคำ ร้อง คดีขึ้นสู่ศาลฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่จำเลย เป็นลูกจ้างการรถไฟแห่งประเทศไทยจะถือได้หรือไม่ว่า เป็นลูกจ้างของรัฐบาล ตามมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) เห็นว่า 286 เป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี จะต้องตีความโดยเคร่งครัด จำเลยเป็นลูกจ้างการรถไฟ แห่งประเทศไทยซึ่งก่อตั้งเป็นนิติบุคคลตาม พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.2494 ไม่ขึ้นอยู่ในกระทรวง ทบวง กรมใดของรัฐบาล

มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่วาง นโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปผู้ว่าการมีอำนาจ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อนขั้นเงินเดือนของพนักงาน รับรายได้เป็นเดือนจากงบประมาณของการรถไฟแห่งประเทศไทย มิใช่จากเงินจัดสรรงบประมาณเหมือน ข้าราชการและลูกจ้างของรัฐบาล รัฐมนตรีมีอำนาจ เพียงกำกับโดยทั่วไปเท่านั้น หากมีอำนาจร่วมกิจการและ ควบคุมดูแลโดยตรงไม่ การรถไฟแห่งประเทศไทยยัง จัดทำงบประมาณประจำปีของตนเอง ไม่รวมอยู่ใน งบประมาณแผ่นดินและยังมีกฎหมายแยกกิจการรถไฟ แห่งประเทศไทยออกเป็นนิติบุคคลต่างหาก เป็นการ แยกการรถไฟแห่งประเทศไทยออกจากรัฐบาลเป็น เอกเทศต่างหาก หากรัฐประสงค์จะคุ้มครองการรถไฟ แห่งประเทศไทยและลูกจ้างเป็นกรณีพิเศษต้องบัญญัติ กฎหมายไว้โดยชัดแจ้ง จำเลยจึงหาใช่ลูกจ้างของ รัฐบาล ตามมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) สิทธิเรียกร้อง ในเงินสงเคราะห์รายเดือน (บำนาญ) ของจำเลยที่มีอยู่ ต่อการรถไฟแห่งประเทศไทยผู้เป็นนายจ้างจึงตกอยู่ใน ความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ตามมาตรา 286 วรรค หนึ่ง (3) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2541/2545 : ออนไลน์)

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ พนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแล้วจะเห็นว่า สถานะของพนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมี สถานะเดียวกับลูกจ้างการรถไฟแห่งประเทศไทย ตาม ตารางเปรียบเทียบดังนี้

การรถไฟแห่งประเทศไทย*	มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ**
- เป็นนิติบุคคลตาม พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.2494 - ไม่ขึ้นอยู่กับการกระทรวง ทบวง กรม - รัฐมนตรี กำกับดูแลโดยทั่วไป ไม่มีอำนาจควบคุมดูแลโดยตรง - แยกกิจการการรถไฟฯ ออกจากรัฐบาลเป็นเอกเทศต่างหาก - จัดทำงบประมาณประจำปีของตนเอง ไม่รวมอยู่ในงบประมาณแผ่นดิน - ผู้ว่าการรถไฟฯ มีอำนาจแต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อนหรือลดขั้นเงินเดือน - มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมโดยทั่วไป	- เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2550 - ไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมาย - รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่กำกับและดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ - แยกกิจการออกจากรัฐบาลเป็นเอกเทศต่างหาก - จัดทำงบประมาณประจำปีของตนเอง ไม่รวมอยู่ในงบประมาณแผ่นดิน - อธิการบดีมีอำนาจบรรจุ แต่งตั้ง ดำเนินการวินัย ถอดถอน ขึ้นเงินเดือน ลดเงินเดือน - สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย

*ที่มา : พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.2494

**ที่มา : พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2550

จากตารางเปรียบเทียบข้างต้น เห็นได้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีสถานะเดียวกัน กล่าวคือ เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีลักษณะแยกกิจการออกจากรัฐบาลเป็นเอกเทศต่างหาก ไม่เป็นส่วนราชการตามกระทรวง ทบวง กรม

3.3 จากคำพิพากษาของศาลฎีกาข้างต้น อาจมีข้อสงสัยอยู่ว่า หากเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย (ประเภทอุดหนุนทั่วไป) ซึ่งได้รับจัดสรรงบประมาณจากรัฐ ตามกรอบอัตรา ดังนั้นเงินเดือนหรือเงินอื่นใดน่าจะได้รับความคุ้มครองมิให้ตกอยู่ในความรับผิดชอบการบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) เฉกเช่นเดียวกับข้าราชการ ที่ได้รับเงินเดือนจัดสรรงบประมาณรัฐ ตามกรอบอัตรา เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีการบริหารจัดการอิสระแยกจากระบบราชการ (autonomous university) แต่ยังคงได้รับเงินอุดหนุนทั่วไป (block Grant) ที่รัฐจัดสรรให้เป็นรายปี เพื่อดำเนินการตามนโยบายของรัฐและเพื่อประกันคุณภาพนักศึกษา (สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ, (ม.ป.ป.) : ออนไลน์)

เงินอุดหนุนทั่วไป (block grant) ถือเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแต่ละแห่ง รัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณให้ตามกรอบอัตรา แต่มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐสามารถบริหารจัดการได้อิสระ อาจไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกรอบอัตราที่รัฐจัดสรรงบประมาณมาให้ สามารถนำเงินส่วนที่เหลือไปบริหารจัดการเองได้ โดยสภามหาวิทยาลัยมีอำนาจในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เช่น การรับเงินเดือนขึ้นเงินเดือน การได้รับสวัสดิการ ค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์ต่างๆ ซึ่งต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐ (ส่วนราชการ) ที่สำนักงานงบประมาณจัดสรรงบประมาณให้เป็นรายการ ถือเป็นเงินงบประมาณของรัฐ มหาวิทยาลัยของรัฐ (ส่วนราชการ) ต้องดำเนินการตามที่รัฐจัดสรรมาให้ครบถ้วน ในขณะที่การรับเงินเดือนขึ้นเงินเดือน การได้รับสวัสดิการ ค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับรัฐ ซึ่งเป็นผู้กำหนด

ดังนั้นแม้เงินเดือนของพนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐประเภทอุดหนุนทั่วไป จะได้รับจัดสรรงบประมาณจากรัฐ แต่มีลักษณะสาระสำคัญที่แตกต่างกับมหาวิทยาลัยของรัฐดังที่ได้กล่าวมา ผู้เขียนเห็นว่า เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของพนักงานมหาวิทยาลัย (ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป)

ไม่ได้รับความคุ้มครองเอกชนเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) เนื่องจากเจตจำนงของกฎหมายต้องการคุ้มครองเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงิน ของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการเท่านั้น ซึ่งบทบัญญัติตามมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) เป็นบทบัญญัติยกเว้นความรับผิด ต้องตีความอย่างเคร่งครัด ดังนั้นในการจะพิจารณาว่าอะไรคือเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของพนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการ อาจพิจารณาจากแหล่งที่มาของเงินและช่องทางการรับเงินดังกล่าว หากเป็นพนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการจะได้รับเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินโดยตรงจากกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง หากเป็นเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของพนักงานหรือลูกจ้างในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จะได้รับเงินโดยตรงจากมหาวิทยาลัยนั้นๆ

3.4 หากรัฐประสงค์จะคุ้มครองพนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเป็นกรณีพิเศษมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินต้องอยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) ต้องบัญญัติกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเห็นว่า ไม่มีบทบัญญัติใดคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของพนักงานมหาวิทยาลัยตกอยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี คงมีเพียงบทบัญญัติที่ให้ทรัพย์สินมหาวิทยาลัยไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดีเท่านั้น ดังเช่นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล 2550 มาตรา 19 บัญญัติว่า “ทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยที่ใช้เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษา การวิจัย และบริการทางวิชาการโดยตรง ไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดีทั้งปวง รวมถึงการบังคับคดีทางปกครองและบุคคลใดจะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้มหาวิทยาลัยในเรื่องทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยมิได้”

จากเหตุผลทั้งสี่ประการข้างต้นจึงกล่าวได้ว่าพนักงานมหาวิทยาลัย (ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป) มิใช่พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) ที่จะได้รับสิทธิคุ้มครองไม่ถูกอายัดเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงิน แต่จะได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (3) ไม่ถูกอายัดเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาท หรือตามจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรเอกชน พนักงาน ลูกจ้างเอกชน แต่อย่างไรก็ตามหากพนักงานมหาวิทยาลัย (ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป) ที่เปลี่ยนสถานะมาจากข้าราชการ จะมีสถานะเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยและเป็นข้าราชการบำนาญ ซึ่งจะได้รับบำนาญ เงินบำนาญนั้นจะไม่อยู่ในความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2)

4. พนักงานมหาวิทยาลัย (ประเภทเงินรายได้) , ลูกจ้างเงินรายได้และผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยที่เรียกชื่ออื่นใด บุคคลเหล่านี้ได้รับเงินเดือนหรือเงินอื่นใดจากรายได้ของมหาวิทยาลัยซึ่งบุคคลเหล่านี้จะมีความมั่นคงทางการจ้าง น้อยกว่าพนักงานมหาวิทยาลัย (ประเภทอุดหนุนทั่วไป) เนื่องจากกรอบอัตราขึ้นอยู่กับรายได้ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ซึ่งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีแหล่งที่มาของรายได้แตกต่างกัน หากมหาวิทยาลัยใดมีความมั่นคงของรายได้ และสามารถสร้างรายได้เติบโตอย่างต่อเนื่อง บุคลากรประเภทนี้จึงจะมีความมั่นคงที่จะได้รับการจ้าง บุคลากรประเภทนี้ก็เอกชนเดียวกับพนักงานมหาวิทยาลัย (ประเภทอุดหนุนทั่วไป) ที่มีพนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการ จึงได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (3) ไม่ถูกอายัดเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาท หรือตามจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร

การที่เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการไม่ตกอยู่ความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ในขณะที่เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของพนักงาน ลูกจ้างหรือคนงานที่ไม่ได้สังกัดหน่วยราชการได้รับความคุ้มครองมิให้ตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีในจำนวนเงินที่จำกัด จึงมีคำถามว่าเหตุใดข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการจึงได้เอกลิทธิเหนือกว่าพนักงาน ลูกจ้างหรือคนงานที่ไม่ได้สังกัดหน่วยราชการ เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ที่กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน ประเด็นนี้มีการนำขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยว่า *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) และมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (3) (ปัจจุบันเป็นมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) และ 302วรรคหนึ่ง (3) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 30 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”*

โดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 34-53/2543 ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2543 เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นที่ศาลจังหวัดตลิ่งชันและศาลแพ่งธนบุรี ได้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยในคดีแพ่ง รวม 20 คดีให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย โดยมีข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันว่าผู้ร้องแต่ละคดีเป็นพนักงานของโรงงานสุราบางยี่ขัน บริษัท สุรามหาธารา จำกัด ถูกฟ้องเป็นจำเลยให้ชำระหนี้ โจทก์แต่ละคดีออกหมายบังคับคดีและบังคับคดีอายัดเงินเดือน เงินบำนาญ และเงินโบนัสของผู้ร้อง ผู้ร้องแต่ละคดียื่นคำร้องต่อศาลขอให้กำหนดจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอายัดตามสิทธิเรียกร้องตาม *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (3) และได้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) กำหนดให้เงินลักษณะเดียวกันกับเงินในมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (3) ที่ข้าราชการและลูกจ้างของรัฐบาลได้รับ ไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีโดยไม่มีบทบัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกเช่น*

*ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 วรรคหนึ่ง (3) เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 30 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองลูกหนี้ตามคำพิพากษา ให้สามารถดำรงชีพหรือประกอบภารกิจได้โดยอาศัยสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตามที่บัญญัติยกเว้นไว้ ไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ฯลฯ สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) กับสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของพนักงาน ลูกจ้างหรือคนงานที่ไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (3) ควรได้รับความคุ้มครองโดยเท่าเทียมกัน ตามหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญมาตรา 30 วรรคหนึ่ง แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) และ (3) บัญญัติแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากเหตุแห่งความแตกต่างกันในเรื่องสถานะของบุคคล เมื่อพิจารณาสถานะของข้าราชการและลูกจ้างของรัฐ บุคคลกลุ่มนี้ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายที่แตกต่างกับพนักงาน ลูกจ้าง และคนงาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (3) เพราะรัฐธรรมนูญมาตรา 64 บัญญัติให้ข้าราชการเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัยหรือจรรยาบรรณ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญมาตรา 70 ยังบัญญัติให้บุคคลกลุ่มนี้มีหน้าที่ดำเนินการให้อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชน โดยที่ข้าราชการและลูกจ้างถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ก็เพื่อประโยชน์ของรัฐและสาธารณะชน ซึ่งข้าราชการจะมีรายได้หลักจากเงินเดือนและเงินอื่นตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) บัญญัติ**

คุ้มครองสิทธิเรียกร้องเป็นเงินประเภท เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ และเบี้ยหวัด ของข้าราชการไว้ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความมั่นคง ตามควร แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) และ (3) จะบัญญัติแตกต่างกันแต่การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 วรรคหนึ่ง (3) กำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาล เป็นผู้กำหนดสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นพนักงาน ลูกจ้างหรือคนงานที่ไม่ได้สังกัดหน่วยราชการ มิให้ตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีโดยใช้อัตราเงินเดือนขั้นต่ำสุดของข้าราชการพลเรือนเป็นเกณฑ์ และยังให้สิทธิอุทธรณ์การกำหนดจำนวนเงินดังกล่าวของศาลได้อีกด้วย ดังนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) และ (3) บัญญัติแตกต่างกัน มิใช่การเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 30 (ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 34-53/2543 วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2543 , ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 118 ตอนที่ 68 ก 22 สิงหาคม 2544)

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 จะถูกยกเลิกไปแล้วก็ตาม แต่บทบัญญัติที่กำหนดให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัยหรือจรรยาบรรณตามมาตรา 64 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ศาลรัฐธรรมนูญนำมาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 286 วรรคหนึ่ง (2) และ (3) บัญญัติแตกต่างกันมิใช่การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา 30 นั้น ความตามมาตรา 64 ดังกล่าวยังคงถูกบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 31 และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 27 วรรค 5

ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า

โดยหลักแล้วบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันแต่บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ.2560 , ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 69 ก 6กรกฎาคม 2560) เป็นบทบัญญัติเฉพาะที่คุ้มครองเงินเดือนหรือเงินอื่นใดของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการมิให้ตกอยู่ในความรับผิดชอบทั้งจำนวน เนื่องจากข้าราชการย่อมไม่มีสิทธิและเสรีภาพเช่นบุคคลทั่วไป ประกอบกับการประกอบอาชีพอื่นถูกจำกัดบางประการ โดยเฉพาะข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐ บางตำแหน่งไม่อาจประกอบอาชีพอื่นได้ คงอาศัยรายได้จากเงินเดือนตามที่กฎหมายกำหนด ในขณะที่พนักงาน ลูกจ้างหรือคนงานที่กล่าวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (3) มีสิทธิเสรีภาพมากกว่าข้าราชการ ประกอบอาชีพอื่นได้อิสระ สามารถหาเลี้ยงชีพได้หลายช่องทาง กฎหมายจึงบัญญัติให้ได้รับความคุ้มครองที่แตกต่างจึงมิใช่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

หากพิจารณาสถานะพนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแล้ว จะพบว่าไม่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการหารายได้แบบข้าราชการ จึงสามารถประกอบอาชีพอื่นเสริมหรือเพิ่มเติมได้ ทำให้มีรายได้หลายช่องทางมิได้พึ่งพารายได้จากเงินเดือนหรือเงินอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น แต่การประกอบอาชีพอื่นเสริมของพนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐต้องไม่ขัดหรือแย้งกับ กฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแต่ละแห่ง การที่พนักงานมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตกอยู่ในความรับผิดชอบการบังคับคดีในจำนวนเงินรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาทหรือตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร จึงมีความเหมาะสมแล้ว

มีข้อสังเกตอยู่ว่า ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการหรือที่สังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ไม่ได้รับคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) ไปทุกเรื่อง หากบุคคลเหล่านี้ ไม่ดูแลสามีหรือภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายของตนตามความสามารถ และฐานะหรือไม่ได้อุปการะเลี้ยงดูบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตน หรือให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรนั้น สามี ภรรยา หรือบุตรชอบด้วยกฎหมายของบุคคลเหล่านี้ สามารถยื่นคำฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาให้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือค่าเลี้ยงชีพ เมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้ว ผู้นั้นไม่อาจยกข้อต่อสู้เพื่อไม่ให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของตน ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) ได้ เนื่องจาก พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 154 บัญญัติว่า “ในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเพื่อชำระค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพนั้น สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตรา 286 วรรคหนึ่ง (1) (2) และ(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีเป็นจำนวนตามที่ศาลเห็นสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงฐานะในครอบครัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษา จำนวนบุพการีและผู้สืบสันดาน ซึ่งอยู่ในความอุปการะของลูกหนี้ตามคำพิพากษาด้วย”

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ยังไม่มีการแก้ไขมาตรา 154 “สิทธิเรียกร้องเป็นเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตรา 286 วรรคหนึ่ง (1) (2) และ(3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีเป็นจำนวนตามที่ศาลเห็นสมควร” ซึ่ง มาตรา 286 วรรคหนึ่ง (1) (2) และ(3) นั้น ปัจจุบันมาตราดังกล่าวถูกยกเลิกและให้ใช้ความในมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (1) (2) และ(3) แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความแพ่ง (ฉบับ 30) พ.ศ.2560 ซึ่งคงจะมีการแก้ไขในลำดับต่อไป

ดังนั้นหากข้าราชการถูกศาลมีคำพิพากษา ให้ต้องชำระค่าเลี้ยงดูหรือค่าเลี้ยงชีพ เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินจะต้องถูกอายัด ถือว่ารัฐได้กำหนดตามความเหมาะสม เนื่องจากเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่สามีหรือภรรยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน และบิดาหรือมารดาจะต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรนั่นเอง

ข้อสังเกตอีกประการ หากข้าราชการ ลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานราชการ พึงใช้จ่ายเกินตัวก่อนนี้ผูกพันและต้องรับผิดชอบใช้หนี้ทำให้หนี้สินล้นพ้นตัวเกินกว่าหนึ่งล้านบาทและถูกเจ้าหนี้ฟ้องให้เป็นบุคคลล้มละลาย หากศาลล้มละลายมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เงินเดือนหรือเงินอื่นใดของข้าราชการผู้นั้น ต้องถูกอายัดไว้ตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ที่บัญญัติว่า

“ถ้าลูกหนี้เป็นข้าราชการ เมื่อศาลได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีสิทธิรับเงินเดือน บำเหน็จ บำนาญ เบี้ยหวัด หรือเงินในทำนองเดียวกันนี้ของลูกหนี้จากเจ้าหนี้ที่ เพื่อรวบรวมแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ได้ แต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องจ่ายค่าเลี้ยงชีพลูกหนี้และครอบครัวตามสมควรแก่ฐานะรูป

บทบัญญัติในวรรคก่อน ให้ใช้บังคับในกรณีที่ลูกหนี้มีสิทธิได้รับเงินจากบุคคลหรือองค์การอื่นที่มิใช่รัฐบาลด้วย” (พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 57 30 ธันวาคม 2483)

จากบทบัญญัติดังกล่าว กำหนดอำนาจให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีสิทธิรับเงินเดือน ของข้าราชการลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานราชการได้ ซึ่งจะแตกต่างกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 302 ดังนั้น หากถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดต้องตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติล้มละลายพ.ศ. 2483 โดยจะถูกอายัดเงิน ทั้งนี้บุคคลเหล่านี้สามารถยื่นคำร้องขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนดค่าเลี้ยง

ชีพได้

อย่างไรก็ตาม คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดไม่ทำให้ข้าราชการมีฐานะเป็นบุคคลล้มละลาย ข้าราชการสามารถประนอมหนี้ก่อนล้มละลายได้ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย หากประนอมหนี้ไม่สำเร็จและศาลล้มละลายมีคำสั่งให้ข้าราชการนั้น ตกเป็นบุคคลล้มละลาย จึงจะพ้นสภาพจากการเป็นข้าราชการเนื่องจากมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 36 วรรคหนึ่งข.(6) แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

บทสรุป

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) บัญญัติมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ดังนั้นข้าราชการ ลูกจ้างของส่วนราชการและพนักงานราชการที่ปฏิบัติในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ด้วย แต่หากศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำพิพากษาให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือค่าเลี้ยงชีพแก่สามี ภรรยาหรือบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตน เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของผู้นั้นจะไม่ได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) แต่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีเป็นจำนวนตามที่ศาลเห็นสมควร ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 154 และหากข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างในหน่วยราชการถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินของผู้นั้นจะถูกอายัดโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แต่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะจ่ายค่าเลี้ยงชีพผู้นั้นและครอบครัวตามสมควรแก่ฐานะรูปตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 121

หากเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย (ประเภท

อดหนุน) , พนักงานมหาวิทยาลัย (ประเภทเงินรายได้) ลูกจ้างเงินรายได้หรือผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยที่เรียกชื่ออื่นใด (จ้างจากเงินรายได้) ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จะได้รับความคุ้มครองมิให้เงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ในจำนวนเงินรวมกันไม่เกินเดือนละสองหมื่นบาทหรือตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (3) ในส่วนพนักงานมหาวิทยาลัยที่เปลี่ยนสถานะมาจากข้าราชการยังคงได้รับบำนาญ บำนาญนั้นไม่ตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ยกเว้นศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำพิพากษาให้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือค่าเลี้ยงชีพแก่สามีหรือภรรยาหรือบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เงินบำนาญนั้นจะถูกเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อายัด

บทความนี้ มิได้มีเจตนาเขียนขึ้นเพื่อให้บุคลากรประเภทใดของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้รับประโยชน์หรือให้คุณให้โทษแก่ใคร อันเนื่องมาจากความเห็นของผู้เขียนที่เห็นว่า บุคลากรประเภทใดได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 302 วรรคหนึ่ง (2) และ (3) ซึ่งความเห็นดังกล่าวเกิดจากการศึกษา ค้นคว้าข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามข้อมูลที่ปรากฏเท่านั้น

ในเรื่องการบังคับคดียังคงไม่เกิดขึ้น หากลูกหนี้ไม่ก่อหนี้ผูกพันจนถูกเจ้าหนี้ฟ้องบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษา หากทุกคนเดินตามรอยพระบาท ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้เขียนเชื่อว่าจะไม่ตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาจนต้องถูกบังคับคดียึด อายัด ทรัพย์สินเพื่อนำไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นแน่แท้

ข้อเสนอแนะ

บทความนี้ กล่าวถึงบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือถูกศาลล้มละลายมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เงินหรือสิทธิ

เรียกร้องเป็นเงินจะอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีในการบังคับคดีกับบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วยกันดังนี้ เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดี มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในฐานะบุคคลภายนอกที่จะต้องชำระเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา บุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในฐานะลูกหนี้ตามคำพิพากษา

จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

1.1 ควรให้โอกาสลูกหนี้ตามคำ

พิพากษาในการประนอมหนี้ในชั้นบังคับคดี

1.2 หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ในคดีล้มละลายประสงค์จะบังคับคดีอายัดเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 302 วรรคหนึ่ง (2) และ (3) ต้องตรวจสอบคำพิพากษาว่าเป็นหนี้ประเภทใด ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสถานะใด และเป็นบุคคลประเภทใดของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้รับเงินเดือนเท่าไรเพื่อที่จะขออายัดทรัพย์ได้ตามบทความที่กล่าวข้างต้น

2. เจ้าพนักงานบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

3. มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีมีหมายแจ้งอายัดเงินหรือสิทธิเรียกร้องเป็นเงินมา มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ต้องตรวจสอบเอกสารหลักฐาน และดำเนินการดังนี้

3.1 ตรวจสอบคำพิพากษาว่าระยะเวลาบังคับคดีเกิน 10 ปีหรือไม่

3.2 ตรวจสอบว่า สามารถอายัดเงินบุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้หรือไม่ตามบทความที่กล่าวข้างต้น

3.3 เมื่อตรวจสอบพบว่า เข้าเงื่อนไขที่จะต้องส่งเงินตามคำสั่งอายัดให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ต้องดำเนินการโดยเร็ว มิฉะนั้น อาจถูกบังคับคดีเสมือนหนึ่งว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา ตาม

มาตรา 321 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

4. ลูกหนี้ตามคำพิพากษา

4.1 เมื่อได้รับหมายแจ้งอายัดหรือทราบอายัดเงินเดือนแล้ว ลูกหนี้มีสิทธิที่จะขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีลดเงินอายัดลงได้ โดยยื่นคำร้องพร้อมเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการขอลดเงินอายัดต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ในการขอลดเงินอายัดนั้นต้องมีข้อดีและข้อเสียดังนี้

ข้อดี คือ ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีเงินเพียงพอที่จะใช้จ่ายอื่นๆ

ข้อเสีย คือ จำนวนเงินถูกนำไปชำระหนี้บางส่วน ทำให้ต้องรับภาระดอกเบี้ยผิดนัดเพิ่มขึ้นลูกหนี้จึงต้องพิจารณาตามความเหมาะสม

4.2 แม้ถูกอายัดทรัพย์แล้ว ลูกหนี้ตามคำพิพากษายังมีสิทธิประนอมหนี้ต่อเจ้าหน้าที่

เอกสารอ้างอิง

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2541/2545 . สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2561 จาก, dip.mot.go.th/MOTC/law/data/t4z/ztra/in3.doc
- ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์. ศาลรัฐธรรมนูญ. คำวินิจฉัยที่ 34-53/2543 วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2543 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 118 ตอนที่ 68 ก 22 สิงหาคม 2544.
- ประจักษ์ พุทธิสมบัติ (ม.ป.ป.). คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคบังคับคดี. กรุงเทพฯ : บริษัท มีสมบัติ จำกัด หน้า 285.
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับ 30) พ.ศ.2560 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 69 ก 6 กรกฎาคม 2560.
- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

- ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนที่ 72 ก
22 พฤศจิกายน 2553.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการ
แผ่นดิน พ.ศ. 2552, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม
ที่ 126 ตอนที่ 50 ก 4 สิงหาคม 2552.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2550, ราช
กิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 68 ก 16
ตุลาคม 2550.
- พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483, ราชกิจจา
นุเบกษา เล่ม 57 30 ธันวาคม 2483.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 , ราช
กิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก
11 ตุลาคม 2540.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 , ราช
กิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก
24 สิงหาคม 2550.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 , ราช
กิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก
6 เมษายน 2560.
- สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ.(ม.ป.ป.) สืบค้นเมื่อ
26 พฤษภาคม 2561, จากวิกิพีเดีย
[https://th.wikipedia.org/wiki/](https://th.wikipedia.org/wiki/สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ)
สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ.
- เสถียร คามิศักดิ์ และคณะ, 2548,รายงาน การเปรียบเทียบ
การบริหารบุคคลระบบสัญญาจ้าง
พนักงานมหาวิทยาลัย/สถาบันของรัฐ,
น.4-5.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน OCSC.
ที่มาของระบบพนักงานราชการ
สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2561 จาก [http](http://www.ocsc.go.th/ges/intro)
://www.ocsc.go.th/ges/intro)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ , 2558.)
หลักการจำแนกประเภทหน่วยงานของรัฐ
ในกำกับของฝ่ายบริหาร : ม.ป.ท. หน้า 1-
33.
- เอื้อน ขุนแก้ว. (2560).การบังคับคดี (พิมพ์ครั้งที่ 6).
กรุงเทพฯ : บริษัท กรุงสยาม พับลชิ่ง จำกัด.
หน้า 114-116.